

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-172/21 – 1

Asia C-172/21

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

19.3.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Landgericht Köln (Kölnin alueellinen alioikeus, Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

15.3.2021

Kantaja ja valittaja:

EF

Vastaaja ja vastapuoli:

Deutsche Lufthansa AG

[– –]

Landgericht Köln

Päätös

Asiassa

EF, [– –], Berliini

kantajana ja valittajana,

– –

vastaan

Deutsche Lufthansa AG, [– –] Köln,

vastaajana ja vastapuolena,

[– –]

Asian käsittelyä lykätään.

Unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraavat kysymykset unionin oikeuden tulkinnasta:

1. Onko normaalihintaan verrattuna edullisemmän yrityshinnan (tässä tapauksessa 169 euron sijasta 152 euroa), joka perustuu lentoliikenteenharjoittajan ja toisen yrityksen väliseen puitesopimukseen [**alkup. s. 2**] ja jonka vain kyseessä olevan yrityksen työntekijät voivat varata liikematkojaan varten, osalta kyse asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetusta alennetusta hinnasta, jota ei tarjota suoraan tai välillisesti yleisölle?

2. Jos kysymykseen 1 vastataan myöntävästi, onko niin, ettei tällaisen yrityshinnan osalta ole kyse myöskään asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitetusta lentoliikenteen harjoittajan tai matkanjärjestäjän kanta-asiakasohjelmasta tai muusta kaupallisesta ohjelmasta?

Perustelut:

I.

1.

Kantaja vaatii vastaajalta, joka on lentoliikenteen harjoittaja, matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 261/2004 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (jäljempänä asetus (EY) N:o 261/2004) perusteella 250 euron suuruista korvausta.

Kantaja vetoaa vaatimuksensa perustaksi seuraaviin tosiseikkoihin:

Kantajalla oli vahvistettu varaus lennolle LH 191, josta vastaajan oli tarkoitus vastata, Berliini-Tegelistä Frankfurtiin ja jatkolennolle EN.8858 Frankfurtista Firenzeen 15.6.2019. Syöttölennon LH 191 olisi pitänyt lähteä kello 14.45 ja laskeutua kello 15.55. Liittymälennon EN 8858 lähtöaika oli kello 16.50, ja sen oli tarkoitus laskeutua kello 18.20. Syöttölenno kuitenkin viivästyi ja saapui määräpaikkaansa vasta kello 16.53. Tämän johdosta kantaja myöhästyi liittymälennolta. Kantaja pääsi määräpaikkaansa hänelle tarjotulla korvaavalla kuljetuksella kello 23.43.

Berliini-Tegelin ja Firenzen välinen etäisyys on alle 1 500 kilometriä.

Kantajan työnantaja eli Borderstep Institut GmbH -niminen yhtiö oli varannut lennot vastaajan ja kyseisen yhtiön välillä sovitun yrityshinnan perusteella. Tämän

johdosta lennon hinta aleni normaaliin hintaan verrattuna 169 eurosta 152 euroon. Lennon voi varata tällaiseen alennettuun hintaan vain Borderstep Institut GmbH:n työntekijä liikematkaa varten. [alkup. s. 3]

Kantaja otti aluksi yhteyttä EUClaim Deutschland GmbH -nimiseen yhtiöön, joka vaati 8.8.2019 päivätyllä kirjeellä kantajan nimissä vastaajaa maksamaan 250 euron suuruisen korvauksen. Kantaja vaati 9.9.2019 päivätyllä kirjeellä vastaajalta uudelleen maksua oikeudenkäyntiasiamiehensä välityksellä. Vastaaja ei suorittanut maksua.

2.

Amtsgericht (paikallinen alioikeus) hylkäsi kanteen. Se oli sitä mieltä, että asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan asetusta ei voida soveltaa. Varauksessa käytetyn hinnan osalta on kyse hinnasta, jota yleisöllä ei ole oikeutta saada suoraan tai välillisesti. Hintaa tarjotaan yleisölle, kun lähtökohtaisesti kuka tahansa voi tehdä varauksen. Näin on myös silloin, kun yksittäisen hinnan soveltamisen osalta varaajalla on oltava tietyt hänen henkilönsä perustuvat ominaisuudet, mistä on kyse esimerkiksi eläkeläis- tai lapsihintojen osalta. Yrityshinnan saamisen edellytyksenä ei ole kuitenkaan mikään henkilöön liittyvä ominaisuus vaan työnantajan kulloisenkin lentoliikenteen harjoittajan kanssa tekemä sopimus, jossa määrätään sellaisista yksilöllisistä edellytyksistä yrityshinnan saamiselle, joita ovat esimerkiksi vähimmäisliikevaihdot ja erityiset hintaa koskevat vaatimukset. Niiden henkilöiden ryhmä, jotka ovat oikeutettuja tiettyyn hintaan, määritetään siis niin konkreettisesti, ettei hintaa voida enää soveltaa suoraan tai välillisesti jokaiseen.

3.

Kantaja on hakenut Amtsgerichtin tuomioon muutosta, ja hän pysyttää kanteessa esittämänsä vaatimukset.

Hän on sitä mieltä, että yrityshinnat eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen piiriin ja asetusta voidaan siis soveltaa. Kyseisen säännöksen piiriin kuuluvat pelkästään lentoliikenteen harjoittajien tai matkanjärjestäjien (työssä käyville tai entisille) työntekijöille varatut erityishinnat (nk. ”Industry Discounts” tai ”Agent Discounts”). Tällaisissa tapauksissa lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan intressi kuljetukseen ei ole pelkästään taloudellinen, minkä johdosta lainsäätäjä ei ole halunnut, että tällaiset tapaukset kuuluvat asetuksen soveltamisalaan. Alennettu yrityshinta myönnetään suuryritykselle kuitenkin sen vuoksi, että tämä varaisi kyseiseltä lentoliikenteen harjoittajalta mahdollisimman monta lentoa. Lainsäätäjä ei ole halunnut sulkea korvauksen saamista koskevan oikeuden ulkopuolelle matkustajia, jotka ovat maksaneet tällaisen hinnan osalta lähes täyden hinnan ja joilla ei ole mitään muuta läheistä yhteyttä lennosta vastaavaan lentoliikenteen harjoittajaan. Tämä olisi kantajan mukaan vastoin asetuksen taustalla olevaa kuluttajaystävällistä

perusajatusta. Varattua hintaa tarjotaan myös yleisölle. Yleisöllä tarkoitetaan tältä osin [alkup. s. 4] kaikkia lentoyhtiön yritystoiminnan ulkopuolisia henkilöitä.

Tämän lisäksi on – kantajan mukaan – merkitystä myös asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä säädetyllä poikkeuksen poikkeuksella siltä osin kuin yrityshintoja on pidettävä kanta-asiakasohjelmina. Tällaisilla puitesopimuksilla yritys on sidottu lentoliikenteen harjoittajaan asiakkaana ainakin tosiasiallisesti niin kauan kuin sopimus on voimassa.

Vastaaja vaatii valituksen hylkäämistä.

II.

Muutoksenhakuun annettava ratkaisu edellyttää, että unionin tuomioistuin antaa ennakkoratkaisun vastaamalla ennakkoratkaisukysymyksiin.

1.

Kysymys on asian ratkaisun kannalta merkityksellinen. Jos yrityshinta kuuluu asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen soveltamisalaan eikä siihen sovelleta myöskään asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä säädettyä poikkeuksen poikkeusta, muutoksenhaku ei voi menestyä. Jos näin ei sitä vastoin ole, muutoksenhaku on hyväksyttävä, sillä valittajalla on tällöin oikeus saada vaatimansa korvaus. Valittaja on saapunut lopulliseen määräpaikkaansa 5 tuntia ja 23 minuuttia viivästyneenä. Vastapuoli ei ole vedonnut asetuksen (EY) N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin.

2.

Kysymys siitä, onko nyt kyseessä olevan kaltainen yrityshinta asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu alennettu hinta, jota ei tarjota suoraan tai välillisesti yleisölle, ja siitä, onko niin, ettei tällaisen yrityshinnan osalta ole kyse myöskään asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettusta lentoliikenteen harjoittajan tai matkanjärjestäjän kanta-asiakasohjelmasta tai muusta kaupallisesta ohjelmasta, koskee asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan tulkintaa, joka kuuluu epäselvissä tapauksissa unionin tuomioistuimelle.

3.

Jaoston tähän saakka omaksuman näkemyksen mukaan sellaisen alennetun yrityshinnan osalta, joka perustuu lentoliikenteen harjoittajan ja jonkun toisen yrityksen väliseen puitesopimukseen ja jonka ainoastaan kyseessä olevan yrityksen työntekijä voi varata pelkästään liikematkoja varten, on kyse asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettusta alennetusta hinnasta [alkup. s. 5], jota ei tarjota suoraan tai välillisesti yleisölle

(Landgericht Köln, tuomio 17.3.2020, 11 S 33/19, oikeuskäytäntökokoelma; Landgericht Köln, tuomio 17.11.2020, 11 S 373/19, vm. ei ole julkaistu).

a)

Oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa on hyvin erilaisia näkemyksiä siitä, ovatko yrityshinnat, joita sovelletaan vain yrityksiin niiden lentoliikenteen harjoittajan kanssa aikaisemmin tekemän sopimuksen perusteella, hintoja, joita ei tarjota suoraan tai välillisesti yleisölle.

Oikeuskirjallisuudessa ollaan valittajan omaksun oikeudellisen näkemyksen mukaisesti olennaisilta osin sitä mieltä, että asetuksen 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen toinen vaihtoehto kattaa pelkästään ammattialennukset, joita ei tarjota vapailla markkinoilla, jotka myönnetään nimenomaan lentoyhtiöiden tai niiden kanssa yhteistyötä tekevien matkanjärjestäjien tai matkatoimistojen työntekijöille ja joihin kuuluvat esimerkiksi ”Industry Discount” (ID) -, Agent Discount (AD) - ja Personal Education Program (PEP) - hinnat [– –]. Yleisönä voidaan pitää vain kaikkia lentoyhtiön yritystoiminnan ulkopuolisia henkilöitä, muttei lentoyhtiön tai sen yhteistyötä tekevien matkailualan yritysten työntekijöitä [– –]; tältä osin on riittävää myös se, että kyseinen hinnan voivat saada vain sellaiset yleisön osat, jotka liittyvät asiakkaan yksittäisiin ominaisuuksiin, kuten lapset, koululaiset, opiskelijat tai eläkeläiset [– –]. Myös yrityshinnat myönnetään ainakin välillisesti tällä tavalla määritellylle yleisön osalle [– –]. Tämä seuraa joka tapauksessa kyseisen säännöksen hengestä ja tavoitteesta, joka käy ilmi asetuksen 3 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä olevan poikkeuksen poikkeuksesta [– –]. **[alkup. s. 6]**

Oikeuskäytännössä on esitetty – siitä ilmeneviltä ja siinä julkaistuilta osin – erilaisia näkemyksiä, eikä se ole vakiintunut. Amtsgericht Hamburgin (Hampurin paikallinen alioikeus) mukaan esimerkiksi asetuksen soveltaminen alennettuihin yrityshintoihin ei ole poissuljettua (Amtsgericht Hamburg, määräys 1.11.2019, 23a C 83/19), kun taas yksittäiset Amtsgericht Kölnin osastot (Amtsgericht Köln, tuomio 4.11.2016, 136 C 155/15), Amtsgericht Bremen (Bremenin paikallinen alioikeus) (Amtsgericht Bremen, tuomio 16.1.2020, 16 C 313/19) ja Amtsgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Mainin paikallinen alioikeus) (Amtsgericht Frankfurt am Main, tuomio 4.4.2019 – 32 C 1964/18) katsovat, ettei asetusta voida soveltaa alennettuihin yrityshintoihin. Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Mainin alueellinen alioikeus) on katsonut, että jopa kokonaisuudelle ammattiryhmälle – toimittajille – myönnettyä alennusta ei voida pitää yleisölle suoraan tai välillisesti tarjottuna (Landgericht Frankfurt, tuomio 6.6.2014 – 24 S207/134s, lainaus teoksessa *Schmid*, NJW 2015, 513, alaviite 5).

b)

Jaoston mielestä nyt kyseessä olevan kaltaista yrityshintaa ei voida pitää hintana, joka ”tarjot[aa] suoraan tai välillisesti yleisölle”. Oikeuskirjallisuudessa omaksutusta näkemyksestä poiketen jaosto ei etenäkään katso, että on havaittavissa

viitteitä siitä, että asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen toista vaihtoehtoa olisi sovellettava pelkästään lentoyhtiöiden tai matkailuyritysten työntekijöille myönnettyihin ammattialennuksiin. Ammattialennukset mainitaan tosin myös komission antamissa asetuksen tulkintaohjeissa. Niissä todetaan kyseisen 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen osalta seuraavaa: ”*Lentoliikenteen harjoittajien henkilöstölleen tarjoamat erikoishinnat kuuluvat tämän säännöksen soveltamisalaan*”. Tämän perusteella ei voida kuitenkaan – siitä riippumatta, etteivät kyseiset tulkintaohjeet ole sitovia – olettaa, että yksinomaan tällaiset hinnat kuuluvat kyseisen säännöksen soveltamisalaan. Tätä vastaan puhuu jo asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä oleva poikkeuksen poikkeus, jonka mukaan kanta-asiakasohjelmat jäävät ensimmäisen virkkeen sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle. Jos ensimmäisen virkkeen olisi alusta alkaen tarkoitus kattaa vain lentoliikenteen harjoittajien omiin ja niiden yhteistyöyritysten työntekijöihin sovelletut hinnat, kyseinen poikkeuksen poikkeus olisi täysin tarpeeton, koska tällaisten hintojen osalta ei muutenkaan ole kyse kanta-asiakasohjelmasta. Lainsäätäjä olisi siten voinut jättää toisen virkkeen pois kokonaan, jos sen tarkoituksena oli, että kyseistä säännöstä on tulkittava tällä tavalla. Siitä, ettei se ole tehnyt näin, seuraa jaoston mukaan välttämättä, että ensimmäinen virke ei kata pelkästään omille työntekijöille ja matkailuyritysten työntekijöille myönnettyjä ammattialennuksia. Oikeuskirjallisuudessa osittain omaksutussa vastakkaisessa näkemyksessä ei myöskään selitetä, miten tällaisen tulkinnan voidaan katsoa olevan yhteensoveltuva toisen virkkeen kanssa. Pelkästään yhdessä teoksessa todetaan tältä osin, että toisen virkkeen osalta on kyse vain vahvistavasta säännöksestä, koska ensimmäinen virke ei muutenkaan kata mitään kanta-asiakasohjelmia; kyse on siis ainoastaan unionin lainsäädäntövallan antamasta selventävästä oikeussäännöstä (Servicenorm) [– –] [alkup. s. 7] – – Jaosto ei voi jakaa kyseistä näkemystä. Se johtaa jaoston mukaan tältä osin kehäpäätelmään.

Käänteisesti ei vaikuta kuitenkaan olevan välttämätöntä – ilman, että jaoston pitäisi päättää tästä –, että hintaa on tarjottava rajoituksetta koko yleisölle. Tältä osin yleisön osalta saattaa olla täysin riittävää, että hintaa tarjotaan vain tietylle, objektiivisten ja henkilökohtaisten kriteerien mukaan määritellylle yleisön osalle, mistä on kyse lapsi- ja eläkeläishintojen osalta (näin myös esim. Amtsgericht Bremen, tuomio 16.1.2020, 16 C 313/19). Esiin tulee kuitenkin tällöin kysymys siitä, minkälaisin kriteerein ryhmä on määritettävä, jotta hinnan osalta voidaan puhua vielä jollekin yleisön osalle tarjotusta hinnasta kyseisessä säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Jaoston mukaan voidaan katsoa, että kyse on tällaisesta yleisön osasta, ainoastaan, jos ryhmä määritetään sen jäseniin liittyvien objektiivisten ja henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella, kuten esimerkiksi iän tai mahdollisesti myös koululais- tai opiskelija-aseman perusteella. Yrityshinnan osalta ryhmään kuulumisen perusteena ei kuitenkaan ole lentomatikustajan henkilökohtainen ominaisuus vaan lentomatikustajan työnantajan ja lentoliikenteen harjoittajan välinen sopimussuhde. Oikeuden saamiseksi alennettuun hintaan ei siis ole riittävää, että matkustaja on vain jonkun tietyn kokoisen yrityksen työntekijä. Kyseisen yrityksen on sitä vastoin pitänyt tehdä

ensin vastaava puitesopimus. Hinnan myöntäminen riippuu siten sellaisesta inter partes -kriteeristä, jonka puitesopimuksen osapuolet ovat vahvistaneet (Amtsgericht Bremen, tuomio 16.1.2020, 16 C 313/19).

Jos kuitenkin oletetaan, että asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu ryhmään kuulumisen voidaan osoittaa sen perusteella, että asiakas on sellaisen yrityksen työntekijä, joka on tehnyt sopimuksen lentoliikenteen harjoittajan kanssa, nyt kyseessä olevan hinnan osalta on kuitenkin niin, ettei tällä ”yleisön osalla” ole mahdollisuutta saada vapaasti – edes välillisesti – kyseistä hintaa. Tätä hintaa eivät näet voi saada vapaasti osakseen myöskään sen yrityksen työntekijät, joka on tässä tapauksessa tehdyn puitesopimuksen edullisista hinnoista. Nyt kyseessä olevaa hintaa sovelletaan sitä vastoin selvästi ainoastaan tiettyyn tarkoitukseen eli työsuhteen puitteissa tehtäviin liikematkoihin mutta sitä ei sovelleta työntekijän yksityismatkoihin. Tämän selvästi määritellyn tarkoitussidonnaisuuden johdosta mahdollisuus saada alennettu hinta ei riipu kuitenkaan enää pelkästään lentomatrustajan henkilökohtaisista ominaisuuksista, eikä kyse ole enää yleisölle tarjotusta hinnasta (näin myös Amtsgericht Köln, tuomio 4.11.2016, 136 C 155/15 [– –] **[alkup. s. 8]** [– –]). Tämä on myös merkityksellinen ero sellaisiin muihin mahdollisiin hintoihin nähden, joita sovelletaan johonkin yleisön osaan. Esimerkiksi alennetut hinnat lapsille tai eläkeläisille myönnetään kyseisille henkilöille matkan tarkoituksesta riippumatta. Myös koululais- ja opiskelijahintojen osalta on todettava, ettei näiden hintojen saamisen edellytyksenä ole yleensä se, että lento suoritetaan koulun tai opiskelujen vuoksi.

4.

Jaoston mielestä nyt kyseessä olevan kaltainen hinta ei kuulu myöskään sen asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä olevan poikkeuksen poikkeuksen alaan, jonka mukaan asetusta sovelletaan ensimmäisestä virkkeestä riippumatta matkustajiin, joilla on lentoliikenteen harjoittajan tai matkanjärjestäjän kanta-asiakasohjelman tai muun kaupallisen ohjelman mukaisesti kirjoitettu lippu (Landgericht Köln, tuomio 17.3.2020, II S 33/19, oikeuskäytäntökokoelma; Landgericht Köln, tuomio 17.11.2020, 11 S 373/19, ei julkaistu).

Oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa katsotaan laajoilta osin ilman erimielisyyttä, että niin sanotut Frequent Flyer -ohjelmat tai lentomailiohjelmat kuuluvat joka tapauksessa kyseisen säännöksen soveltamisalaan. Toisinaan kuitenkin myös oletetaan, että myös yrityshinnoilla on viime kädessä tarkoitus edistää asiakasuskollisuutta ja asiakkaiden hankintaa, ja myös tällaiset hinnat kuuluvat siis toisessa virkkeessä olevan poikkeuksen poikkeuksen alaan [– –]. Jaoston mielestä asetuksen 3 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettuja kanta-asiakkaan ja kaupallisuuden käsitteitä ei kuitenkaan voi ymmärtää näin laajasti. Viime kädessä näet kaikilla alennetuilla hinnoilla pyritään edistämään asiakasuskollisuutta. Jos katsotaan, että pelkkä alennus riittää siihen, että toisessa virkkeessä säädettyä poikkeuksen poikkeusta voidaan soveltaa, tämä johtaisi

jälleen kerran edellä jo kuvattuun lopputulokseen: yksikään alennettu hinta, joka myönnetään yrityksen ulkopuolisille henkilöille (jotka eivät ole asiakkaita sanan varsinaisessa merkityksessä), ei lopulta kuuluisi asetuksen 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen kohdan toisen vaihtoehdon soveltamisalaan ja toisen virkkeen säännös olisi täysin tarpeeton. Ensimmäisen virkkeen säännöstä sovellettaisiin tällöin vain ammattialennuksiin. Jos tämä olisi ollut lainsäätäjän tarkoitus, sen olisi ollut helpompaa säätää tästä myös nimenomaisesti ensimmäisessä virkkeessä ja jättää tarpeeton toinen virke pois. Se ei ole kuitenkaan menetellyt näin. Ei voida myöskään lähteä siitä, että lainsäätäjä halusi säätää vain käyttämällä monimutkaisesti toisessa virkkeessä olevaa poikkeuksen poikkeusta kiertäen, että pelkästään ammattialennukset jäävä asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Edellä esitetyistä syistä jaosto lähtee siitä, ettei toinen virke kata yrityshintoja vaan sitä sovelletaan pelkästään matkustajiin, jotka matkustavat lentolipuilla, jotka on kirjoitettu heille palkkiona kanta-asiakasohjelmien tai [alkup. s. 9] kaupallisten ohjelmien, erityisesti lentomailiohjelmien, yhteydessä (näin myös Amtsgericht Köln, tuomio 4.11.2016, 136 C 155/15).

--

[loppumuotoilu, allekirjoitukset]